

BINIBurgerinitiatief

voor Participatie & Goed Bestuur

binisuriname@gmail.com <https://binisuriname.sr>

ABOP

WIE SCOORT, WIE FAALT?

Vergelijking Verkiezingsprogramma's 2025

THEMA:

Offshore Olie & Gas

m.m.v.

Inhoud

1	Werkwijze	3
2	Algemene opmerkingen over de programma's	5
3	Vergelijking per thema	6
3.1	<i>Ontwikkelingen Offshore Olie En Gas</i>	6
	Samenvatting Ontwikkelingen Offshore Oil & Gas per partij	7
	Vragenlijst Ontwikkelingen Offshore Olie en Gas	9

1 Werkwijze

Voor de verkiezingen van 25 mei 2025 hebben we gekeken naar de programma's van negen van de veertien deelnemende partijen: A20 (en partners), ABOP, DA91, NDP, NPS, OPTSU, PL en VHP.

Vijf partijen hebben we niet meegenomen: ARENA, DUS, VLS, DNL en PVC. Bij DUS zagen we direct dat hun programma voor een groot deel gekopieerd is van dat van De Nieuwe Leeuw (of andersom, maar de kans op plagiaat door DUS is groter). Van de andere vier verwachten we niet dat serieuze aantallen stemmen zullen halen. Ze meenemen zou het rapport langer maken zonder dat het veel zou toevoegen.

Bij Pertjajah Luhur twijfelden we nog of we ze zouden meenemen, want hun programma is bijna helemaal een kopie van dat van vijf jaar geleden - het was zo erg dat het programma dat wij in eerste instantie ophaalden bij het kantoor van PL (alleen in hard copy te verkrijgen), op de kaft nog had staan: 2020-2025. Uiteindelijk besloten we PL toch maar mee te nemen.

We hebben gewerkt met de programma's die via het CHS, via partijwebsites of direct aan ons zijn toegestuurd, of door ons zijn opgehaald. Waar mogelijk hebben we nagegaan of het om de officiële versies ging. Omdat sommige partijen lang op zich lieten wachten, hebben we gewerkt met de versies die we uiterlijk op 5 mei 2025 in handen hadden.

We bekeken programma's op twee manieren: thematisch en een algemene beschouwing.

Algemene beschouwing per partij

Bij de algemene beschouwing (die wij niet hebben gescored in kleuren of cijfers) kijken we aan de hand van een aantal vragen naar de kwaliteit van het programma als geheel. Wat is de algemene indruk, welke zijn de belangrijkste sterke en zwakke punten, is het programma uitvoerbaar en realistisch? Is er een duidelijke visie en hangen de voornemens daarmee samen? Is er een redelijke situatie analyse - want als partij moet je ons laten weten wat de situatie is waaraan jij gaat werken. Is er aandacht voor de grote veranderingen buiten Suriname?

Vergelijking per thema

In de vergelijkingen per thema worden de partijen naast elkaar gelegd. Voor elk thema hebben we vragen en stellingen geformuleerd en gekeken of partijen daar iets over zeggen. Vervolgens hebben we beoordeeld of wat ze zeggen inhoudelijk klopt en onderbouwd is en of de voornemens volgens ons bijdragen aan beleving van mensenrechten en het tegengaan van ongelijkheid. (Alle andere thema's, zoals goed bestuur, zijn daar voorwaarden voor.)

De antwoorden zijn gevisualiseerd in kleuren:

- groen voor aanwezig en redelijk uitgewerkt/concreet en correct
- geel/oranje voor wel genoemd maar onvolledig concreet
- rood voor afwezig, of wel aanwezig maar totaal de plank misgeslagen.

Onder de 'scoretabel' staan korte samenvattingen over de standpunten per partij over dat thema. De volledige vragenlijst voor dat thema per partij is hier ook te vinden.

De zeven thema's die zijn bekeken:

1. Goed bestuur
2. Rechtsstaat, mensenrechten en democratie
3. Menselijke ontwikkeling (zoals onderwijs en gezondheidszorg)
4. Gezonde leefomgeving en natuur (milieu)
5. Financieel-economisch

6. Hervorming van de publieke sector
7. Ontwikkelingen rond offshore olie en gas

Dat laatste thema hebben we bewust meegenomen, omdat de olie- en gasindustrie een grote invloed zal hebben op onze toekomst. We vinden dat partijprogramma's daar dan ook duidelijke plannen voor moeten bevatten.

De Vereniging Surinaams Bedrijfsleven (VSB) werkte mee aan de vergelijking van de thema's Goed bestuur en Rechtsstaat, Mensenrechten en Democratie; en de Vereniging van Economisten (VES) leverde een bijdrage aan het thema Financieel-economisch.

We vragen begrip voor het feit dat niet alle analyses even diep zijn uitgewerkt – door tijdsdruk konden we niet alles even grondig doen.

De verschillende delen van dit rapport zijn ook los te vinden op de website: <https://binisuriname.sr>

2 Algemene opmerkingen over de programma's

Wat wij graag willen zien in verkiezingsprogramma's is dat er ten minste een realistisch beleid is en een visie die duidelijk geformuleerd moet zijn, en met mensenrechten, inspraak, goed bestuur en duurzaamheid door alles heen, in plaats van slechts populistische kreten of mooie beloften.

Wat opvalt is dat weinig partijen bekend lijken te zijn met de basisprincipes van programmatisch plannen en ontwerpen: de logische samenhang tussen een visie, missie, doelen, uitgewerkt in strategieën en acties, ontbreekt veelal. Dit gebrek aan planningsinzicht wordt al decennialang gedemonstreerd in de wijze van beleidvoeren.

Geen van de partijen heeft een duidelijk en concreet plan voor de inkomsten uit het GranMorgu (block58) project. Geen van de partijen lijkt de URGENTIE te beseffen van acties die ondernomen moeten worden om Suriname ready te maken voor de periode na 2028,, zoals instituten versterken (Rekenkamer, Belastingdienst en dergelijke), wetgeving, handhaving, planning en goed bestuur. Dit is terug te zien in de vergelijkingstabel van het thema 'Offshore Olie en Gas'

Geen van de programma's belicht (gedeeltelijke) privatisering van verlieslatende overheidsbedrijven. De toekomstige overheid zou zich moeten focussen op regelgeving, handhaving, voedselzekerheid, onderwijs (door NPS benoemd als "kenniseconomie") en binnenhalen van deskundigen op prioriteitsgebieden zoals voor olie en gas, en belastingen).

Programma's moeten weldoordacht en samenhangend zijn. Ze moeten in begrijpelijke taal zijn, onderbouwd, gebaseerd op bestaand onderzoek en niet op ongefundeerde meningen. Ze moeten vooral geen opsomming zijn van wensen. Dit bleek voor velen een brug te ver- de wensenlijsten wonnen het ook nu weer van onderbouwde keuzes.

We willen ook zien dat een partij een beetje moeite heeft gedaan om een fatsoenlijk programma te produceren. Dan telt de uitstraling ook mee. Is er aandacht besteed aan de layout? Simpel is prima. Liever een eenvoudig Word-document met inhoudsopgave, dan een document bonter dan een kerstboom met 30 lettertypes, en vertekende foto's. Partijen die foto's van bladzijdes publiceren, of een zodanige 'beveiliging' van hun producten dat het niet te doorzoeken is: dat wekt wantrouwen en irritatie. Publiceer een doorzoekbare pdf.

Heeft iemand moeite gedaan om het even na te kijken op taal- en spelling? Ook wij zijn niet 100%, waarschijnlijk niet eens 90% foutloos qua taal, spelling en ontwerp, maar de onzinnige woorden, breisels, onzin en wartaal die we zijn tegengekomen bij enkele van de programma's geven aan dat men de kiezer niet serieus neemt, of dat men zelf niet begrijpt waar het over gaat.

Is het programma een gedrocht van meer dan honderd pagina's waarin alle stokpaardjes van alle partijprominenten bereden worden? Een verkiezingsprogramma is niet het Meerjaren Ontwikkelings Plan. Het is de kunst om een middenweg te vinden tussen 'opsomming van wensen/voornemens' en 'redelijk onderbouwde voornemens', die gebaseerd zijn op een duidelijke ideologie van de partij.

Ons advies voor de volgende keer: als er geen mensen in de partij zijn die een beetje overweg kunnen met taal en met layout, betaal daar professionals voor. Het kost niet meer dan een fiets of drie, een halve billboard of honderd truitjes.

En voor de plagiaatplegers, de seriële herhalers en laatste moment schrijvers: misschien moet u gewoon wat anders gaan doen met uw tijd en geld.

3 Vergelijking per thema

3.1 Ontwikkelingen Offshore Olie En Gas

	A-20	ABOP	BEP	DA-91	NDP	NPS	OPTSU	PL	VHP
1. Duidelijk plan voor nationaal overleg besteding van inkomsten	Yellow	Red	Red	Red	Red	Red	Yellow	Red	Red
2. Het beheer van de olie-inkomsten is corruptie-ongevoelig	Red	Red	Red	Green	Red	Red	Red	Red	Red
3. Olie inkomsten worden niet als DE oplossing voor alles gezien	Red	Red	Red	Yellow	Green	Red	Red	Red	Red
4. Duidelijke keuzes voor investeringen in andere sectoren	Green	Green	Red	Yellow	Yellow	Green	Green	Green	Yellow
5. Geen gratis en snelle 'cadeautjes' met olie-moni	Red	Green	Red	Green	Green	Red	Red	Red	Green
6. Rekening gehouden met Dutch disease en Resource curse	Yellow	Red	Red	Yellow	Red	Red	Red	Red	Red
7. Duidelijke criteria voor investeringen van de inkomsten	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red
8. Bemensing en operationalisering van Spaar en Stabilisatiefonds	Yellow	Yellow	Red	Red	Yellow	Yellow	Red	Red	Red

Samenvatting Ontwikkelingen Offshore Oil & Gas per partij

A20

A20 benoemt de problematiek van Dutch Disease, en geeft aan dat een technisch kabinet een plan moet formuleren over de besteding van de inkomsten uit de offshore olie en gas. Tegelijkertijd, heeft de partij naast een Spaar- en Stabilisatiefonds, ook andere fondsen (met bestemmingen) reeds voorgesteld, waarvan een deel bestemd moet worden voor sociale voorzieningen. De aanvullende fondsen staan haaks op de doelen van een Spaar- en Stabilisatiefonds, dat juist is bedoeld om excessieve consumptieve uitgaven in te perken, en de opbrengsten een economisch stabiliserend werking te laten hebben voor de toekomst, na de olie- en gaswinning.

ABOP

ABOP heeft geen duidelijk plan of bestemming aangegeven voor de olie-inkomsten, maar benoemt wel diverse sectoren waarin er geïnvesteerd moet worden. De partij stelt een Onafhankelijk Spaarfonds voor in plaats van een Spaar- en Stabilisatiefonds, maar het doel van dat fonds is vaag.

BEP

Het Planbureau zal worden belast met het maken van een plan voor de besteding van de inkomsten uit olie en gas. Olie-inkomsten worden niet gezien als DE oplossing voor alle problemen, en de partij heeft in het programma aan te zullen investeren in kleine en middelgrote ondernemingen in diverse andere sectoren. Opvallend genoeg is er geen vermelding van het Spaar- en Stabilisatiefonds.

DA91

De partij heeft een duidelijke visie over deze opkomende sector. Er wordt gesproken over wetgeving voor Local Content, publiek-private samenwerking, en de herziening van de wet Spaar- en Stabilisatiefonds, waarbij o.a. slechts een deel naar de reguliere begroting mag. Er zijn concrete sectoren geïdentificeerd daarin geïnvesteerd moet worden met de olie- en gasopbrengsten (waaronder gezondheidszorg, veiligheid, en groene energie). Daarnaast worden er nog minimaal 9 andere fondsen opgericht.

NDP

De NDP heeft geen expliciet plan voor beheer of besteding van de olie- en gasinkomsten, maar stelt economische diversifiëring als doel. Het Spaar- en Stabilisatiefonds wordt wel genoemd, hoewel de investeringen die worden genoemd en de manier waarop de investeringen zullen worden gedaan, impliciet haaks lijkt te staan op het doel van het fonds.

NPS

De NPS besteedt weinig aandacht aan deze sector in het programma. Er is geen plan voor besteding of beheer van de inkomsten, en geen vermelding van het Spaar- en Stabilisatiefonds. Inkomsten zullen worden gespaard ipv ingezet als stabiliserende factor, wat volgens de literatuur onwijs is voor een arm land in crisis.

OPTSU

De partij presenteert een probleemanalyse voor de sector, maar poneert oplossingen die niet daarop aansluiten, zoals Local Content Wetgeving. Er is geen duidelijke keus voor investeringen in andere sectoren, of hoe de inkomsten beheerd zullen worden.

PL

Dit thema is niet zichtbaar in het verkiezingsprogramma van de PL.

VHP

Dit thema is weinig zichtbaar in het verkiezingsprogramma van de VHP. Er is geen expliciet plan voor beheer en besteding van de inkomsten, hoewel het programma wel aangeeft dat investering en gedaan moeten worden in landbouw, toerisme en een Klimaatfonds.

Vragenlijst Ontwikkelingen Offshore Olie en Gas			
	A20	ABOP	BEP
1. Er is een duidelijk plan voor nationaal overleg over de besteding van inkomsten	Een technisch kabinet moet het plan formuleren, maar er wordt vooraf gesteld dat sociale voorzieningen gefinancierd moeten worden met een eindige bron. Dit is onwijs.	Afwezig /niet genoemd	Het Planbureau wordt genoemd in het komen tot een plan
2. Het beheer van de olie-inkomsten is corruptie-ongevoelig	De partij neemt aan dat het versterken van instituten automatisch leidt tot vermindering van corruptie bij grote geldstromen. Dit kan waar zijn binnen de instituten. Echter is er geen aandacht voor de geldstromen van en naar de instituten, waar in de huidige voorstellen er veel ruimte is om geld om te sluizen.	Afwezig / niet genoemd	Afwezig / niet genoemd
3. Olie inkomsten worden niet als DE oplossing voor alle problemen gezien (ze vervangen bijv niet de noodzaak voor betere belastinginning, etc)	Investerings in menselijk kapitaal en technologie in verschillende sectoren wordt eerder gezien als de oplossing voor veel problemen.	Afwezig / niet genoemd	Decentralisatie en spreiding van welvaart en toegang tot overheidsdiensten is de focus van de partij. Olie-inkomsten worden haast niet vermeld.
4. Duidelijke keuzes aanwezig voor investeringen in andere sectoren	Afwezig / niet genoemd	In ieder hoofdstuk wordt aangegeven dat er in de betreffende sector geïnvesteerd moet worden. Er wordt echter niet aangegeven hoeveel, hoe etc.	De partij ziet graag investeringen voor kleine en middelgrote ondernemingen in verschillende sectoren (oa mijnbouw, industrie, landbouw, toerisme etc)

5. Geen gratis en snelle 'cadeautjes' met olie-moni	Er zijn geen cadeautjes opgenomen, maar de voorgestelde structuur biedt wel de mogelijkheid om dat te doen.	Wordt wel rekening mee gehouden, maar technisch gezien mogen operationele kosten niet door een eindige financiële bron te worden bekostigd. In de tekst is er geen rekening gehouden met het eindige karakter van oliegeld.	Afwezig / niet genoemd
6. Er wordt rekening gehouden met Dutch disease en Resource curse	Dutch Disease wordt genoemd maar er wordt niet gekeken naar o.a. de absorptiecapaciteit van de economie. Hierdoor zal het voorgestelde investeringsfonds indirect de effecten van Dutch Disease versterken en zorgen voor een verhoogde inflatie.	Afwezig / niet genoemd	Afwezig / niet genoemd
7. Er zijn duidelijke criteria voor investeringen van de inkomsten (keuze/criteria voor beleggingen)	Alle verschillende fondsen die zijn genoemd horen voor individuele efficiëntie verschillende criteria te hebben. De totale individuele handelingen van de fondsen zal leiden tot een inefficiëntie van het totale systeem van fondsen.	Afwezig / niet genoemd	Afwezig / niet genoemd
8. Bemensing en operationalisering van het Spaar en Stabilisatiefonds is genoemd	Het versterken van het spaar en stabilisatiefonds is genoemd, maar de aanvullende fondsen staan haaks op de doelen van het spaar en stabilisatiefonds.	Een Onafhankelijk Staatsfonds ipv een Spaar- en Stabilisatiefonds, maar het doel van dat fonds is vaag. Sparen is een doel, maar de typen investeringen die gedaan zullen worden zijn onduidelijk. Lokale investeringen hebben namelijk een ander doel en effect op de economie dan buitenlandse investeringen.	Afwezig / niet genoemd
	DA91	NDP	NPS

1. Er is een duidelijk plan voor nationaal overleg over de besteding van inkomsten	Geen direct nationaal overleg olie- en gassector. Publiek-Private partnerschappen. Wet Local Content en beleid gericht op lokale participatie, werkgelegenheid en ondernemerschap.	Afwezig / niet genoemd	Afwezig / niet genoemd
2. Het beheer van de olie-inkomsten is corruptie-ongevoelig	Herziening wet Spaar en Stabilisatie Fonds. Diverse anticorruptie maatregelen, maar niet aangegeven hoe die zullen worden toegepast bij het beheer van de olie-inkomsten. Maatregelen zijn: Wet Openbaarheid van Bestuur en instelling van Ombudspersoon, Wetgeving voor klokkenluidersbescherming. Anti-corruptie tribunalen, Anti-Corruptie Instituut en nationaal integriteitsplan. CLAD wordt een onafhankelijk instituut.	Afwezig / niet genoemd	Inkomsten zullen worden gespaard ipv een stabiliserende werking te hebben. Volgens de literatuur is dit onwijs voor een arm land in crisis en geschatte reserves van minder dan 50 jaar.
3. Olie-inkomsten worden niet als DE oplossing voor alle problemen gezien (ze vervangen bijv niet de noodzaak voor betere belastinginning, etc)	Uit de verdiensten van de beleggingen van het Spaar en Stabilisatie Fonds mag slechts een deel (volgens een vast percentage) naar de reguliere begroting.	De partij geeft expliciet aan dat er een diversificatie van de economie moet komen en minder afhankelijkheid moet zijn van olie en mijnbouw.	De partij wil de belastingdienst in zijn geheel versterken.
4. Duidelijke keuzes aanwezig voor investeringen in andere sectoren	Investering van inkomsten uit olie- en gassector in gezondheidszorg, onderwijs, veiligheid, groene energie. Kruisbestuiving naar andere sectoren, zoals technologie, logistiek en dienstverlening.	Landbouw, visserij, toerisme en ICT worden genoemd, maar er is geen analyse of beredenering hieraan verbonden.	Economische diversificatie wordt genoemd in de standpunten.
5. Geen gratis en snelle 'cadeautjes' met olie-moni	Oprichting van minimaal 9 fondsen, die evt als vormen van subsidie beschouwd kunnen worden	Afwezig / niet genoemd	Afwezig / niet genoemd

6. Er wordt rekening gehouden met Dutch disease en Resource curse	Local Content wetgeving. Resource curse wordt niet specifiek benoemd, wel grote nadruk op goed bestuur, transparantie en wetgeving, maar zonder duidelijke uitwerking van inspraak en betrokkenheid van totale samenleving.	Dutch disease en resource curse komen niet aan de orde	Afwezig / niet genoemd
7. Er zijn duidelijke criteria voor investeringen van de inkomsten (keuze/criteria voor beleggingen)	Er zijn wel prioriteitssectoren genoemd, maar geen criteria.	Afwezig / niet genoemd	Afwezig / niet genoemd
8. Bemensing en operationalisering van het Spaar en Stabilisatiefonds is genoemd	Niet aangegeven hoe het fonds wordt geoperationaliseerd.	Het wordt benoemd, hoewel de investeringen die worden genoemd en de manier waarop de investeringen zullen worden gedaan, impliciet haaks lijkt te staan op het doel van het fonds.	Afwezig / niet genoemd
Anders nl	Als onderdeel van alle nationale en internationale contracten, strenge regels tegen milieuvervuiling en - schade en openbaar maken van overheidscontracten en financiële transacties.	Afwezig / niet genoemd	Afwezig / niet genoemd
	OPTSU	PL	VHP
1. Er is een duidelijk plan voor nationaal overleg over de besteding van inkomsten	De probleemanalyse start goed maar de oplossing staat los van het geconstateerde probleem. Local Content wetgeving is nodig, maar is niet de oplossing voor het totale planningsproces.	Afwezig / niet genoemd	Afwezig / niet genoemd
2. Het beheer van de olie-inkomsten is corruptie-ongevoelig	Afwezig / niet genoemd	Afwezig / niet genoemd	Afwezig / niet genoemd
3. Olie inkomsten worden niet als DE oplossing voor alle problemen gezien (ze vervangen bijv niet de	Afwezig / niet genoemd	Afwezig / niet genoemd	Afwezig / niet genoemd

noodzaak voor betere belastinginning, etc)			
4. Duidelijke keuzes aanwezig voor investeringen in andere sectoren	De negatieve effecten van olie en gas op de economie - die waarschijnlijk versterkt zullen worden met enkele genoemde maatregelen - zullen de diversificatie van de economie echter bemoeilijken.	De partij lijkt zich sterk te maken voor agrarische producten.	Landbouw en toerisme worden expliciet genoemd, alsook investeren in een Klimaatfonds. Er is geen onderbouwing hiervoor.
5. Geen gratis en snelle 'cadeautjes' met olie-moni	Afwezig / niet genoemd	Afwezig / niet genoemd	Afwezig / niet genoemd
6. Er wordt rekening gehouden met Dutch disease en Resource curse	Niet genoemd, maar de genoemde olie- en gasmaatregelen zullen hoogstwaarschijnlijk leiden tot Dutch Disease.	Afwezig / niet genoemd	Afwezig / niet genoemd
7. Er zijn duidelijke criteria voor investeringen van de inkomsten (keuze/criteria voor beleggingen)	Afwezig / niet genoemd	Afwezig / niet genoemd	Afwezig / niet genoemd
8. Bemensing en operationalisering van het Spaar en Stabilisatiefonds is genoemd	Afwezig / niet genoemd	Afwezig / niet genoemd	Afwezig / niet genoemd